

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

י"ל לזיכוי רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנגיד הנכבד הר"ה ח' ר' אריה (לייבל) ברה"ה ר' יונה רובין ז"ל

פרשת חוקת

תמוז תשפ"ה | גיליון ע"ו (שנה ב')

שבת של תורה פנינים מאירים לשולחן השבת

שוטים – סותרים את עצמם

בפרשת מי מריבה אומר משה רבינו לבני ישראל (כ, י) ששקנו נא המרים המן הסלע הזה נוציא לכם מים. רש"י מבאר את המילה 'המורים' וז"ל: 'לשון יוני שוטים, מורים את מוריהם'.

מה העניין לנכות אותם דווקא 'שוטים'?

בדרך חידוד ביאר הגה"ק בעל שפע חיים מצאנו זי"ע (אשר השבת, ט') בתמוז, חל יום ההילולא שלו, בהקדם מה שכתב ב'כלי-יקר' לבאר הטעם שלא היה מים לעם, לפי שהם לא בכו על מיתת מרים, על כן נחסרו המים כדי שידעו שהבאר היה בזכותה ויבכו עליה.

ומדוע אכן לא בכו על מיתת מרים? משום שאחרי שמרים דיברה לשון הרע על משה, כפי שלמדנו בסוף פרשת בהעלותך, חששו ישראל שאם הם יספידו אותה, תהיה בכך פגיעה בכבודו של משה רבינו, כביכול הם נוקטים צד ומחזקים את שיטת מרים, ולכן לא בכו.

ברם, תירוץ זה מתקבל כל עוד בני ישראל אכן נזהרים בכבודו של משה, אבל כאשר באו על משה בדברי ריבות וטענות, ולא נזהרו בכבודו, הרי סתרו את הנהגתם הקודמת שלא הספידו את מרים משום כבודו של משה.

והנה אדם שמעשיו סותרים זה את זה נקרא בלשון חז"ל 'שוטה', כמו שאמרו (ר"ה יד, ב) שהעושה כחומרות של בית שמאי ושל בית הלל הרי זה 'כסיל'.

ובכן, כמה נפלא לבאר, שכך אמר להם משה: שמעו נא המורים – שוטים! אנשים שמעשיהם סותרים זה את זה. מצד אחד אינם בוכים על מיתת מרים, משום כבודו של משה, ומצד שני הם מתלוננים כעת על משה!

שוטה – מורה את רבו

ואילו משמו של הגה"ק בעל אמרי-אמת מגור זי"ע מובאת פנינה נפלאה. שלכאורה יש כאן ברש"י שני פירושים למילה 'מורים' האחד – שוטים, והשני – מורים את מוריהם, ומדוע הוזכר רש"י את שני הפירושים?

אלא יבואר, על פי הכתוב בספר משלי (כו, יב) 'דאית איש חכם בעיניו, תקוה לכסיל ממנו', שפירושו: אדם הרואה את עצמו כחכם מכל האדם, הרי הכסיל יותר חשוב ממנו, כי הכסיל ילמד ויתחכם, אבל החכם בעיניו לא ילמד מאף אחד. נמצא ששני הפירושים ברש"י – אחד הם, כי אם הם מורים את מוריהם, הרי רואים את עצמם כחכמים בעיניהם, חכמים מכל האדם, ואין לך שוטה גדול יותר מזה!

אוצר התורה יחזיק מתוך הפרשה

במחזקת במשענתם (כא, יח)

נאמר (משלי ג, יח) 'עץ חיים היא למחזיקים בה', כלומר, כפי השיעור שאדם מחזיק בתורה, כך היא נותנת לו חיים. לכן נאמר: 'במחזקת' – כמה שהתורה חקוקה בלב האדם, באותה מידה: 'במשענתם' – התורה שומרת עליו, ויכול הוא להישען עליה. (הגה"ק בעל חידושי הרי"ם מגור זי"ע)

ותמת שם מרים ותקבר שם, ולא היה מים לעדה ויקהל על משה וגו' (כ, א-ב) שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים (רש"י)

'מרים' בגימטריא: 'מים מסלע', לכן כאשר מתה מרים פסקה יציאת מים מהסלע. באו ישראל אל משה ואמרו לו שגם בשמו רמוז מים, כי נקרא 'משה' כי מן 'המים' משיתוהו, לכן גם בזכותו יבואו מים.

(הגה"ק רבי יוסף חיים מבגדאד זי"ע)

וינים אבד חשבון עד דיבן (כא, ל)

לפני כניסתם לארץ ישראל הרגו את 'מלך חשבון', לרמוז שכאשר הולכים לארץ ישראל יש לסלק את כל החשבונות הטבעיים. כל המציאות של עם-ישראל בארץ ישראל היא למעלה מהטבע וללא כל חשבון והסבר טבעי, אין שם 'מלך חשבון'... (הגאון הגדול רבי שלמה זלמן אויערבך זי"ע)

שערי תורה קבט מסכם ומבאר לפרשת השבוע

תחילת פרשת חוקת עוסקת בדיני פרה אדומה המטהרת טמאים, אך את המשך הפרשה תופסים המאורעות שאירעו בשנה האחרונה שהיו ישראל במדבר, בה הסתלקו מרים ואהרן, ובני ישראל גם זכו לניסים בכמה מלחמות מול הגוים.

פרה אדומה • טהרה מטומאת מת • מיתת מרים • מי מריבה • סירוב מלך אדום לתת מעבר בארצו • מיתת אהרן • מלחמת עמלק • נחשים השרפים • ניסי נחל ארנון • שירת הבאר • מלחמת סיחון ועוג.

מה בפרשה:

נושאי הפרשה:

א. פרה אדומה

כדי לטהר אדם שנטמא בטומאת מת, יש לשרוף פרה שהיא אדומה לחלוטין; שאין בה מום; ושעולות לא עלה עליה עול. באש יש להשליך גם עץ-ארו ואזוב ושני תולעת.

את האפר יש להכניס במים, ולהוות על הטמא ביום השלישי והשביעי לטומאתו. הכהן העוסק בפרה, נטמא וזקוק לטבילה.

בסדר הטהרה של הפרה האדומה יש רמזים לכפר על חטא העגל. והאפר הונח למשמרת בשלשה מקומות.

ב. מי מריבה

לאחר מיתת מרים, חדל הבאר מלתת מים. בני ישראל התלוננו על משה ואהרן, והם מצטווים לדבר אל הסלע ולהוציא מים בנוכחות כל העדה, אך משה מכה בסלע להוציא מים, ועל כך נענשים משה ואהרן שלא להיכנס לארץ.

ג. אין מעבר

לקראת הכניסה לארץ, שלח משה שליחים אל מלך אדום לבקש רשות לעבור בארצו, אך הוא דוחה את הבקשה, ואף יצא בעם כבד להילחם בישראל, ובני ישראל עזבוהו.

ד. מיתת אהרן

אהרן הכהן מת ונקבר בהר ההר, כשהוא מעביר את בגדיו לבנו, וכל ישראל בוכים עליו שלושים יום.

ה. מלחמת עמלק

העמלקים נלחמו בישראל, כשהם מדברים

מבט על פרשת בלק הבעל"ט:

מה בפרשה: רוב המאורעות המוזכרים בפרשת בלק לא אירעו בתוך מחנה ישראל, אלא אי שם בין שני גוים רשעים, בלק ובלעם, על פסגות הרי ארץ מואב, כשהם זוממים להמיט קללה על ישראל, והקב"ה הפך עצתם והפך את הקללות לברכות.

נושאי הפרשה: מואב ומדין קוראים לבלעם לקלל • המלאך בדרך • פי האתון • קרבות בלעם • ברכות ותשבחות לישראל • נבואת אחרית הימים • גירוש בלעם לארצו • מעשה שיטים • המגיפה • מעשה זמרי וקנאת פנחס.

חיים של תורה מעלת חשיבות לימוד חומש ורש"י

אלו הם יראי ה'

"רואים בחוש שאלו המדקדקים ללמוד כל שבוע חומש ורש"י, בל יחסר, אלו הם יראי ה' ומפחדים מעבירה. על כל בחורי הישיבה להיבחן בחומש ורש"י בעל פה, ומי שאינו יודע לעמוד בכור המבחן, הרי זו הוכחה על חסרון יראת שמים".

(כ"ק אדמו"ר בעל 'דברי אמונה' מתולדות אהרן זי"ע)

משא השבת:

בח התפילה

ונצחק אל'ה' וישמע קלנו (במדבר כ, טו) ופירש"י הק': בברכה שברכנו אבינו (בראשית כו, ב) הקול קול יעקב - שָׁאֲנוּ צוּעָקִים וְנַעֲנִים

הכרת והבנת מושג בתורה

לב לדעת

ספר מלחמת ה'

בפרשתנו נאמר (במדבר כא, יד) על פן יֵאָמֶר בְּסֵפֶר מִלְחָמָה ה'. קיימים מספר שיטות במפרשים מהו אותו "ספר מלחמת ה'":

- לדעת רש"י הק', אין זה ספר מסוים, אלא מלשון 'סיפור', שסיפרו על מלחמות ה'.
- לדעת בעל אבן-עזרא והרמב"ן, היה זה ספר מימי אברהם אבינו בו היו כתובים כל מלחמות העולם, להודיע שהקב"ה הוא עשה כל המלחמות והניצחונות.
- לדעת תרגום יונתן, הכוונה לספר התורה, בו כתובים מלחמות ה'.
- לדעת מדרש אגדה, הכוונה על 'חומש שמות' שבו כתובים המלחמות שעשה ה' במצרים.
- לדעת הרוקח, הכוונה לחומש דברים, ששם (פרק ב) כתובים מלחמות ה'.

ועינינו לראות הבנת מילה אחת בתורה

משענת

בימינו נהוג להשתמש במילה 'משענת' ככינוי לחלק האחורי של כיסא, כורסה, ספה וכדו', המספק תמיכה לגב האדם הנשען לאחוריו.

אולם בלשון התורה הקדושה, 'משענת' פירושו: מקל שאדם נשען עליו בהליכתו, כאמור בפרשתנו (כא, יח) **בְּאֵר חֲפָרָה שְׂרִים פְּרוּהָ נָדִיבֵי הָעָם בְּמַחְזָק בְּמִשְׁעָנֵתָם**, ורש"י מסביר שכל נשיא לקח את מקלו ומשך ממי הבאר עד מקום חניית שבטו.

גם על הפסוק (שמות כא, יט) **אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעָנָתוֹ**, מבאר הרמב"ן שכאשר יתחזק המוכה יתהלך בחוץ כשהוא נשען על מקל 'כמשפט החלושים שנתרפאו מחול' (אמנם רש"י מבאר שם 'על משענתו - על בוריו וכח').

ואנשים לשמוע בלל'ה' רש"י הק' בדקדוק הלשוני

בג"ד פפ"ט ט"ס שק"ץ נוזלי"ם

אלימלך, בחור צמא-דעת, ניגש ביום מן הימים אל רבי שמעיה, הבקיא בתורת הדקדוק, וביקשו שיסביר לו את פשר הדגשים שהוא רואה בחומש בתוך אותיות שונות.

חיך רבי שמעיה ואמר: תורה שלימה היא, ואי אפשר ללמדה על רגל אחת, אך באופן כללי ישנם שני סוגי דגשים: האחד נקרא 'דגש קל'. בקרב בני אשכנז נשמר דגש זה רק בארבע האותיות: ב', כ', פ'. ת' (כך מלמדים כל ילד בקריאת האותיות אלו, לשים לב אם יש דגש באות, כך תשתנה צורת קריאת האות). אך אצל חלק מבני עדות-המזרח יודעים גם באותיות ג' ד' להבדיל בין אות מודגשת לזו שאינה מודגשת, כי על פי המסורת יש דגש קל באותיות: 'בג"ד כפ"ת'.

בנוסף, יש דגש הנקרא 'דגש חזק', אותו ניתן למצוא באותיות: 'בג"ד פפ"ט ט"ס שק"ץ נוזלי"ם'. בדרך כלל מטרת דגש כזה הוא להשלים חסרון אות, ולשמש תחליף לכפל אות.

דגש כזה מוזכר בפירוש רש"י בפרשתנו, על הכתוב (כא, ל) **וְנִשְׁמַע עַד נִפְחָה**: 'ש"ן דגושה - לשון שממה'. וביאור הדברים: לכאורה היה צריך להיות כתוב בשתי אותיות מ': **וְנִשְׁמַע** [אנחנו עשינו אותם שוממים עד העיר נופת], אלא שהדגש באות ש' בא תחת האות מ' השניה החסרה, כי הדגש בא במקום חסרון אות!

שהמחצלת לא התקלקל...

בחודש אלול שנת תקצ"ג דרכו רגליו של הרה"ק רבי אברהם דב מאוריסט זי"ע, בעל 'בת-עין', על אדמת ארץ הקודש. במחשבה ראשונה היה אמור שהוא יקבע את מגוריו בעיה"ק ירושלים, אבל אנשי עיה"ק צפת שלחו אליו משלחת בבקשה שיבוא לשכון כבוד בתוכם.

הוא קיבל את ההצעה באופן חלקי, והודיע שיששה בצפת רק עד אחרי הימים הנוראים, ואחר כך ימשיך לירושלים.

למרבה ההפתעה, עם תום הימים הנוראים, הודיע ה'בת-עין' שהוא נשאר לגור בצפת, וזאת משום מעשה שהיה:

באחד מימי חול המועד סוכות קלטו אוזניו קול אשה שעמדה על אחד הגגות וקראה לבנה: 'ירחמיאל', עלה אל הגג, ועזר לי להוריד את המחצלות ולאחסנם במקום מוגן מהגשם, כי עוד כמה ימים, בשמיני עצרת, יתפללו 'תפילת גשם' בתפילת מוסף, ובוודאי ישמע ה' את התפילות ואחרי החג מיד ירדו גשמים והמחצלות על הגג עלולות להתקלקל!.

התפעל הבית עין עד מאד מהאמונה התמימה של תושבי צפת, עד שאשה מאמינה בפשטות וללא התחכמות שכאשר מתפללים תפילת הגשם מיד נענים, "הלוואי ויהי חלקי עמהם, בעיר כזאת רצוני לגור!" - אמר וכך עשה.

שתיים בני במחצן

'חיה מושא, מדוע עיניך אדומות ונפוחות מבכי?' - שאל המקובל הגה"ק רבי שלמה אלישיב זי"ע, בעל 'לשם שבו ואחלמה', את בתו. אמנם כבר מלאו עשרים שנה לנישואיה ללא שתזכה לשמוע קול תינוק בביתה, אך מה פשר הבכי היום יותר מימימים?

סיפרה הבת שהיא חזרה כעת מביקור אצל פרופסור גדול, שקבע ואמר: 'צמחו לי שערות בכף היד, אם לכם יהיו ילדים. אין סיכוי'. בהניח יד סתם הרופא את הגולל על

חכמת התורה

אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

בשורה שאינה משמחת...

ויקחו אליה פרה אדמה (במדבר יט, ב)

אל מעונו של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זי"ע הגיע יהודי ובישר בהתרגשות על פרה אדומה שנולדה בימים אלו, 'זה סימן שמשיח יגיע בימים הקרובים...' - טען היהודי המספר. אך הגאון רבי משה מיהר לצנן את התלהבותו, וציטט את המשנה הראשונה במסכת פרה, שם נחלקו באיזה גיל צריכה להיות הפרה אדומה, לרבי אליעזר בת שנתיים, ולחכמים בת שלוש או ארבע שנים. הפטיר רבי משה ואמר: 'לשמחה מה זה עושה, הרי פרה זו שנולדה כעת תהיה כשרה בעוד מספר שנים, ורק אז תהיה לנו פרה אדומה מוכנה, והרי אנחנו ממתינים לביאת המשיח בכל יום שיבוא...'.

שלא ממין הטענה...

וְלָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַבִּיא אֹתָנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַרְעָה הָזֶה לֹא מָקוֹם זָרַע וְתַאֲנָה וְגִפְן וְדִמְיוֹן וּמִיָּם אֵין לְשִׁתּוֹת (במדבר כ, ה) הפסוק אינו מובן? הרי הם באו להתלונן על חסרון המים, ומדוע הזכירו כאן מחסור בורע וגפן ותאנה? אלא, אמרו

משאלת חייהם.

"אך אני לא התייאשתי" - סיפרה הבת לאביה "החלטתי להתחזק עוד יותר בכח התפילה. משחזורתי לביתי, נכנסתי למחסן והתפללתי בדמעות שליש במשך שעותיים תמימות, לכן העיניים שלי אדומות ונפוחות".

למשמע הדברים נענה אביה הקדוש ואמר: כל אלפי התפילות שהתפללת עד היום, היו כאשר בתוך ליבך היתה איזה תקווה בפרופסור מווינה, אבל עכשיו, היתה זו תפילה בלי הפרופסור מווינה, זעקה בידעיה שרק בורא עולם יכול להושיע. בטוחני שבזכות תפילה זו תיוושעו!

ואכן, לתקופת השנה הם זכו לבן זכר, ויקרא שמו בישראל: יוסף שלום! הלא הוא מרן פוסק הדור הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל אשר האיר לעולם כולו באור תורתו הק'.

כאן לאחר מנחה...

הרופא לא השאיר שתי ברידות, הוא הודיע לר' נחמיה בקר ז"ל, כי אם הוא חפץ שאשתו תמשיך לחיות, חייבים לבצע ניתוח דחוף וגורלי. אך ר' נחמיה שהתלבט מאד אם להסכים לניתוח, פנה אל מעונו של מרן החזון-איש זי"ע לשאול בעצתו. שמע החזון-איש את הפרטים וקבע: 'פיקוח נפש דוחה כל התורה, חייבים לבצע את הניתוח!'

רגע לפני שעזב ר' נחמיה את הבית, ביקש החזון איש ממנו שישאיר להתפלל תפילת מנחה במנין התפילה שלו. לאחר תפילת מנחה קרא החזון-איש שוב לר' נחמיה ופסק לו חד משמעית: 'לא לבצע את הניתוח, בורא רפואת כבר יעזור!' תמה ר' נחמיה ושאל: 'זה לא אך לפני כמחצית השעה הרב בעצמו פסק כי חובה לנתח, מה השתנה?' השיב החזון איש קצרות: 'לא קשיא, כאן לפני תפילת מנחה, כאן לאחר תפילת מנחה!...' מיותר לציין שאכן כך היה, והאשה יצאה מכלל סכנה לחיים ולשלום.

מגידי הדורות, כך היא דרכו של עולם, כאשר אדם מתחיל להתלונן על דבר אחד, ומתעורר אצלו רגש הכעס, פתאום הוא מעלה עוד טענות ומענות שאינם ממין הטענה כלל... הוא פותח בטענה על המים, ועד מהרה הוא נסחף לטעון טענות על גפן ותאנה...

המן - חושף שחיתויות...

ונפשינו קצה בלחם הקלקל (במדבר כא, ה)

פלא הדבר! הרי הם הרגישו במן את כל הטעמים שבעולם, ומדוע קראו למן בשם 'לחם קלוקל'? אלא, אמר בדרך צחות כ"ק האדמו"ר בעל מקור-ברוך מסערת-ויניץ זי"ע: הגמרא אומרת (יומא עה, א) שכשם שהנביא היה מגיד להם לישראל מה שבחורים ובסדקים, כך המן מגיד להם לישראל מה שבחורים ובסדקים, כיצד? שנים שבאו לפני משה לדין, זה אומר: עבדי גנבת, וזה אומר: אתה מכרתו לי. אמר להם משה: לבוקר משפט. למחר, אם ירד עומר המן של העבד בבית האדון ראשון - בידוע שהשני גנבו, והיה אם נמצא עומרו של העבד בבית רבו שני, בידוע שזה מכרו לו. על כך התרעמו המתאוננים על המן וקראו לו לחם קלוקל, כי המן היה מגלה חושף את כל מעשי הקלקול שלהם...

היכן נמצאת כיום בארה של מרים?

אחרת: "אמר רבי חייא, הרוצה לראות בארה של מרים, יעלה לראש הכרמל, ויצפה ויראה כמין כברה בים, וזו היא בארה של מרים", ע"כ. מבואר כאן, שהבאר שוכנת בים התיכון מול הר הכרמל שבחיפה!

קרוב לזה מצינו בפסיקתא זוטרתא בפרשתנו: "וממדרב מתנה - וממדרב קדש היתה מתנה הבאר לישוראל, עד שבאו לירדן ונכנסו הבאר בתוך הירדן. וכן אמרו רבותינו ז"ל, כל הרוצה לראות בארה של מרים יעמד בראש הכרמל ויצפה ויראה כמין כברה בים יפו", ע"כ. אם כי יתכן שאין הכוונה שהוא נמצא ממש מול העיר יפו, אלא שכל ים התיכון של ארץ ישראל נקרא ים-יפו כי שם היה נמל גדול.

[אך דבר אחד אינו ברור כל כך בדברי הפסיקתא שפתחו ואמרו שהבאר נכנס בירדן, ואחר כך אמרו שהוא נמצא בים יפו. ואולי בתחילה היה בירדן ומשם עבר לים של יפו].

טענת סופר?

יש לציין, שבחידושי הרד"ל על המדרש (ויק"ר כב, ד) כתב שטעות סופר הוא בגמרא מסכת שבת, וצריך להגיה בגמרא: "הרוצה לראות בארה של מרים, יעלה להר ישימון" (וכתב שהסופרים טעו וכתבו הר הכרמל, המוזכר שם בגמרא בהקשר לנושא אחר).

[אגב, לפלא הוא הנוסח המובא ברבינו חננאל במסכת שבת: "אמר רבי חנינא: הרוצה לידע שיעורו של רבי נחמיה, יניח חמה בראש הכרמל, וירד ויטבול בימה של טבריא", ע"כ]. ופלא גדול הוא, כיצד ילק מהר הכרמל עד ימה של טבריא, וצ"ע].

הבאר נמצאת במואב?

שיטה אחרת אודות המקום בו נמצאת הבאר, כתב בתרגום יונתן בן עוזיאל כאן "אֲתַנְיָת עֲמֹהֵן בְּתַחֲמוֹתֵיהֶן דְּמוֹאָא", הרי שלדעת התרגום יונתן אכן הבאר נגזזה בתחומה של מואב.

כך מצינו במדרש תהלים (מזמור כד, ו): "אמר ר' חייא בר אבא כל מי שעולה להר נבו, ורואה כמין כברה בימא של טבריה, זו היא בארה של מרים", ע"כ. והר נבו נמצא אכן בארץ מואב, אלא שהוא פלא, איך יתכן לראות מארץ מואב עד ימה של טבריא. הנמצא במרחק רב. ואכן, יש כתבי יד אחרים של המדרש, שאין כתוב בהם "הר נבוא", אלא "הר מבוא" או "הר טבוא" או "הר כוכא". ויש ששיערו שכנראה הגירסא הראשונה היתה "הר טבריא", ושוב נשתנה ל"הר טבוא", ומשם ל"הר מבוא", ומשם ל"הר נבו".

בפירוש רש"י בפרשת השבוע אנו מוצאים תגלית מעניינת, אודות מיקומה של בארה של מרים בימינו! על הפסוק (במדבר כא, כ): "וַיִּנְשָׁקָהּ עַל פְּנֵי הַיְּשִׁימוֹן", כותב רש"י בשם מדרש תנחומא: "ונשקפה - הבאר על פני הישימון, שנגזזה בימה של טבריה, והעומד על הישימון מביט ורואה כמין כברה בים והוא הבאר, ע"כ". מבואר כאן שבאר מרים נמצאת כיום בים הכנרת בטבריה, וניתן להבחין בה כשרואים כמין מסגנת בים.

מול בית הכנסת הישן

פרטים מדויקים יותר על מקום הימצאות הבאר, אנו מגלים במדרש רבה (ויק"ר כב, ד, בתרגום ללשון הקודש): "מעשה במוכה שחין אחד שירד לטבול בטבריא, ואירע לו מקרה - השעה שצף במקומו באר מרים, ורחץ במימיה ונתרפא. והיכן היא בארה של מרים? אמר רבי חייא בר אבא, כתיב 'ונשקפה על פני הישימון' - שכל מי שהוא עולה על ראש הר ישימון ורואה כמין כברה קטנה בים טבריא, זו היא בארה של מרים. אמר רבי יוחנן בן נורי, שיערו אותו חכמים, והיא מכוונת כנגד שער האמצעי של בית כנסת הישן בטבריא".

בדומה לזה מובא גם בירושלמי (כתובות פ"ב, ה, א'), שהבאר נמצאת מול השער האמצעי של בית הכנסת העתיק של ים דוטגין. ונוסח שלישי נמצא במדרש קהלת רבה (ה, פה) שהבאר נמצאת מול השער האמצעי של בית הכנסת העתיק של ס'רונגיא'.

באמצע דרך הדקלים

ואילו רבינו חיים וויטאל בשער הגלגולים (הקדמה לו), מוביל אותנו למיקום מדויק, וז"ל: "בלכתך דרך ים טבריה אל חמי טבריה, באמצע הדרך ממש, במקום שיש דקלים רבים בשפת הים ההוא, מכוון כנגד מגדל אחד אשר בראש ההר, שם הוא בארה של מרים". גם בפרי עץ חיים (שער הנהגות הלימוד פ"א) כותב: "כשהיה הרב ר' חיים (וויטאל) בא אצל הרב [האריה ק] ללמוד הימנו זאת החכמה, אז כל מה שלמד ממנו היה שוכח ולא היה יכול להשיג שום דבר, עד שהלכו שניהם יחד לטבריה, והרב זל"ה הולך להרב ר' חיים בתוך הים נגד העמודי בית הכנסת הישן, לקח הרב זל"ה כלי אחד ומלאו אותו מים מבין העמודים, והיה משקה להרב ר' חיים זל"ה, ואמר לו, עכשיו תשיג חכמה הרבה, כי המים ששתית היה מבארה של מרים, ומשם ואילך התחיל לננוס בחכמה זו".

בים של יפו

בניגוד לאמור שבאר מרים נמצאת בים הכנרת בטבריה, הרי בגמרא מסכת שבת (דף לה, א) מוצאים אנו דעה

מי שחבירו פגע בו, האם חייב למחול לו?

על הכתוב בפרשתנו (במדבר כא, ז) וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם, כותב רש"י: "מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יחא אכזרי מלמחול". כך נפסק בשולחן ערוך (חור"מ תכב, א): "אסור לנחבל להיות אכזרי מלמחול, כי אין זה דרך זרע ישראל, אלא כיון שבקש ממנו החובל ונתחנן לו פעם ראשונה ושניה וידוע שהוא שב מחטאו וניחם מרעותו, ימחול לו. וכל הממחר למחול הרי זה משובח, ורוח חכמים נוחה הימנו".

אפילו במזיד

כך גם הביא הרמ"א להלכה בשולחן ערוך (או"ח סי' תר"ו, א) וז"ל: "המחול לא יהיה אכזרי מלמחול. ומוסיף המשנה ברורה שם (סק"ח, ובשער הציון) שצריך למחול לחבירו אפילו אם הוא פגע בו ועשה לו עוול במזיד ובמדר, כי כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, ואם הוא ימחול לחבירו שחטא כנגדו במזיד, גם בשמים ימחלו לו על מה שהוא חטא במזיד. אבל אם הוא לא ירצה למחול גם לא ימחלו לו.

לשובת המבקש

אולם מסייג הרמ"א, שלפעמים מותר לנפגע שלא למחול לפוגע. כגון שהוא מתכוון לשובת הפוגע שיכעו לבו ולא יתרגל שוב לפגוע באנשים. אבל מוסיף המשנה ברורה (סק"ט) שמכל מקום צריך להסיר השנאה מלבו אחרי שבאמת ביקש ממנו מחילה, רק כלפי חוץ רשאי להראות שאינו מוחל.

שם רע

עוד כותב הרמ"א, שאם חבירו הוציא עליו שם רע, אינו צריך למחול לו. אך כותב המשנה ברורה, שמידת הענוה למחול גם בזה.

הלכה למעשה

על הנפגע למחול לפוגע, גם אם פגע בו במזיד. ואם כוונתו לשובת הפוגע שיכעו לבו, יכול להראות כלפי חוץ כאילו אינו מוחל. ואם חבירו הוציא עליו שם רע אינו חייב למחול, אך מידת ענוה למחול גם בזה.

התורה וההפטרה ביאור שייכות ההפטרה לפרשת השבוע

החוש המקשר: כיבוש ארץ בני עמון

ביקשו לעבור בארץ סיחון הוא יצא להילחם בהם, עד שישאל הרגוהו וכבשו את ארצו עד סמוך לארץ עמון. כך סיפר יפתח למלך עמון, אך הוא לא קיבל את דבריו, ולכן יפתח למלחמה כנגדו, וה' ומסר בידו את בני עמון שנכנעו תחתיו.

מנהג האשכנזים והספרדים: ספר שופטים פרק י"א מפסוק א' עד אחרי פסוק ל"א.

מנהג התימנים: ממשיכים עד סוף הפרק, פסוק מ'.

השבוע אין צריך לטרוח רבות למצוא את הקשר בין ההפטרה לפרשת השבוע, שכן בהפטרה מופיעים חלקים נרחבים מפרשתנו. בהפטרה מסופר שכאשר מלך עמון ציער את ישראל בטענה שהם כבשו את הארץ שלא כדין, אזי שלח יפתח הגלעדי, שופט ישראל, שליחים אל מלך עמון. בדברי השליחות הזכיר יפתח את המסופר בפרשתנו, שכאשר היו ישראל במדבר סירבו מלכי מואב ואדום לבקשת ישראל לעבור בארצם. וכאשר

עומקה של תורה עומק ועיון בדברי רש"י בפרשת השבוע

שפחה אחת - מניין?

בלתי מנוצחים

הרמב"ן, לעומת זאת, מבאר, שרש"י סובר שבני ישראל בעת מלחמת מצוה הם בלתי-מנוצחים ולא יתכן שיחסר מהם איש בשעת המלחמה, לכן בהכרח שלא היה זה אדם מישראל שנלקח בשבי, אלא שפחה שהיתה בידי ישראל.

רק אחת

על השאלה השניה, מנין אנו יודעים שהיתה רק שפחה אחת בלבד, כותב בפירושו של רבי עובדיה מברטנורא שלשה תירוצים: א. יש כאן ריבוי אחר ריבוי, 'וישב' שבי', ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט שהיתה רק שפחה אחת בלבד. ב. שבי' הוא ראשי תיבות: ש'פחה ב'ת' י', דהיינו שהיתה שפחה אחת בת עשר שנים. ג. נלמד בגזירה שווה מהכתוב (מלכים ב' ה, ב) 'וישבו מארץ ישראל נערה קטנה', מה להלן שפחה אחת אף כאן שפחה אחת.

על הכתוב בפרשת השבוע (במדבר כא, א) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עַרְדְּ יֵשֶׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שְׁבִי. כותב רש"י: "וישב ממנו שבי - אינה אלא שפחה אחת".

בדברי רש"י יש להתבונן ולשאול: א. מנין המקור שהשבי היתה שפחה, ולא סתם אדם. ב. מנין המקור שהיתה רק שפחה אחת ולא כמה שפחות.

יותר הלשון

על השאלה הראשונה כותב בגור אריה, שרש"י דקדק כך מיתור הלשון, שהיה צריך לומר רק 'וישב ממנו', ומדוע הוסיף וכתב 'שבי', אלא הלשון 'שבי' משמעותו דבר שאינו חשוב, דהיינו שפחה שהיא במצב שפל ובווי, ואת זאת לקח הכנעני מידי ישראל.

פרפראות וחידודים על פרשת השבוע ופירוש רש"י הק'

אבות ובנים

היכן אנו מוצאים בפרשת השבוע?

שליח

בכפרשת השבוע אנו לומדים שהקב"ה שלח את משה כשליחו להוציא מים במדבר. באחת הפרשיות בחמשה חומשי תורה מבאר רש"י מדוע לא נתן הקב"ה בעצמו את המים לישראל, אלא על ידי שליח. היכן הם דברי רש"י אלו?

ח. המרגלים היו ארבעים יום בארץ ישראל, והיינו 960 שעות, וכיון שנגזר עליהם יום לשנה, נמצא שכל חודש הוא כנגד 2 שעות. ללא כוונה של החרוזי 11 יום מתוך 40 שנה שאלו-אלה היו חריצים לכת מברד, ומה שכל המרגלים, שהיו אחד עשר יום שהיו חריצים לכת מחובר עד קדש ברנע, ועוד יומים), שהיו יצאו ממצרים יום יסון ויבנסון יום יסן, כך שיש ח"ל המרגלים (כל היום) שלאו היו חריצים להתעכב מברד בגלל מה שהמרגלים והצי חודש הוא כנגד שעה אחת, ולזה כתב רש"י שבאותה שעה, היינו 'שעה' אחת בלבד, היו כשרים (מובא בשם רמב"ם). והנה

משנה: ה"ה שחיר' חרף' וכו' (עמוד 107)

שאלות: מצא בפרשת השבוע, בחומש ו/או ברש"י, תשובה לשאלות:

ות:

כמונח בקופסא - נתנה ראש

בפרשת השבוע נאמר שבני ישראל

תשובה: פירוש בשלח (רש"י שמות יג, יז): 'זימה אם כשהיפתם דרך מעוקם'.

ראשון בשעה 24:00 ב'נדרים פלוס' או בקו 'קול התורה' שלוחה 7
האנו עורכים ומפרסמים את תמציתם בלבד

**פרי עטם של לומדי תורה
שבכתב מרחבי תבל**

רציתי להביע את התועלת הרבה אשר היתה לי בחודשים האחרונים מהלימוד בחומש ורש"י, בעת לימוד מסכת שבעות במסגרת הדף-היומי. אני פשוט מתפעם לראות איך בעבר לא הייתי יכול להבין דבר וחצי דבר בסוגיות אלו, שכן מדובר בנושאים פלומים ובלתי מוכרים עבורי, כמו מושגים משפטיים וקדושים, שעיר פניו וחיצון, שעיר רישא חודש ומעודות, ועוד. אך לשלמתי, הרי הפעם גיליתי שכל אלו הם נושאים מובהקים שלמדנו ממש בחודש האחרון בחומש ויקרא. אני שואל את עצמי: איך אפשר בכלל ללמוד כל סוגיא בגמרא לפני שיועדים היטב את פסוקי חומש ורש"י הנוגעים לסוגיא זו. ואכן שמעתי שיש מגידי-שיעור בסוף היומי שכל שיעור הם מתחילים עם פסוקי החומש הנוגעים לסוגיא זו. מ. מרפמן

ברצוני להודות מקרב הלב על כל המסעל והגדול. זה נותן מתיקות וחיבור לתורה הקדושה. ברצוני לומר שעל אף שכבר כארבע שנים אני מלמד חומש ויזראא לתלמידים, אבל בזכות המבחנים מצאתי רבדים חידשים, וגילית פנינים חדשים בחומש וברש"י הקדוש. תמיד אני הייתי בוחן את התלמידים, וכעת אני

הקו 'קול התורה' 02-500-2018 | לחיוג מארה"ב: 1518-9881-351 | לחיוג מאנגליה: 0131-0613-4433

עברית | לשה"ק | אידיש

סיכום יומי קצר | שיעור יומי מורחב | שיעור שבועי מתומצת
שיעורי מבוא ושיעורים שונים | שמעו ותחי נפשכם

ידיעת התורה

בחינה עצמית בפר' השבוע עם פירש"י

א. מה הפירוש פרה אדמה "תמימה"?

א. תמימה בלי מום. | ב. תמימה בלי חסרון אבר.
ג. אדומה לגמרי.

ב. כמה זמן אחרי שניתנה הבאר, אמרו את שירת הבאר?

א. ארבעים שנה. | ב. שלושים יום.
ג. עשתי עשר חודש.

ג. מי נשך את ישראל בפרשת הנחשים השרפים?

א. רק נחשים. | ב. נחשים ועקרבים.
ג. נחשים וכלבים וחמורים.

ד. באיזה עיר נלחם סיחון עם ישראל?

א. בעיר יְהִיָּץ'. | ב. בעיר 'חשבון'. | ג. בעיר 'נופח'.

$(L_{M_{\mu}}(\mathcal{C}(\mathcal{A}) \otimes \mathcal{C}(\mathcal{B}))) \parallel M_{\mu}(\mathcal{A}) - M_{\mu}(\mathcal{B})$ (for $\mathcal{C}(\mathcal{A}) \otimes \mathcal{C}(\mathcal{B})$)
 $(\mathcal{C}(\mathcal{A})) \parallel M_{\mu}(\mathcal{A}) - M_{\mu}(\mathcal{B})$ (for $L_{M_{\mu}}(\mathcal{C}(\mathcal{A}))$) $\parallel M_{\mu}(\mathcal{A}) - M_{\mu}(\mathcal{B})$
 $L_{M_{\mu}}(M_{\mu}(\mathcal{A})) - M_{\mu}(\mathcal{A})$ (for $M_{\mu}(\mathcal{A})$) $\parallel M_{\mu}(\mathcal{A}) - M_{\mu}(\mathcal{B})$

בזכות התורה

שמות הזוכים בהגרלות

פרשת בהעלותך

זוכים במבחן יומי - תורה כארד 200

הרב משה ובר - חף הגליל, בעלזא
הרב ברוך שטיינמן - בני ברק, ויוניץ בני ברק
הרב עמי בן ציון - אלה, בית דוד
הבה"ח יצחק כהן - אופקים
הרב זאב כלוי - בית שמש
הרב נתן ברוורמן - בית שמש, פרושים
הרב אליהו כהן - אשדוד, אורות חיים ומשה
הרב איתמר נוימן - אשדוד
הרב מאיר יעקובוב - בני ברק
ניק וחכים מנדי פרידמן - בית שמש, מעלות התורה
הרב וחכים אברהם אולמן - מודיעין עילית, תנבות התורה
הבה"ח יעקב אהרן ויליג - ירושלים, גור
הבה"ח פינחס מושקוביץ - מודיעין עילית, אלסנדר
הרב אברהם קורל - ירושלים, בית השם
הרב יצחק ערביק וייס - ירושלים
הרב חיים רייזמן - ירושלים
הבה"ח חיים ריומן - חף הגליל, בעלזא
הרב אברהם יעקב בן דוד - בני ברק, קרלין סטלין
ניק וחכים נתנאל אברין - פתח תקווה, שירת יוסף
הבה"ח מאיר שנקותן לויבז - בית שמש, כתר של תורה
הרב נחמיה חשין - ביתר גליל, מתיבתא להוראה
הרב מנחם בן ששון - חף הגליל
הרב דוד משה פרידמן - רחובות
הרב צבי ישראל אלן - תנבות, בית יצחק
הרב מיכאל ברטן - אשדוד, ויוניץ
הבה"ח יהודה אתנאורי - מודיעין עילית, תושיה
הרב חיים הירשוביץ - מודיעין עילית
הרב אברהם מונטבג - מודיעין עילית

זוכים במבחן שבועי - תורה כארד 500 ₪

יניק וחכים יוסף בראון - ביתר עילית
הרב יחיאל שמעון בהריר - ביתר עילית
הבה"ח שמחה גרינוולד - אשדוד, בית מרדכי
יניק וחכים יצחק מלצר - פתח תקווה, שירת התורה

זוכה במבחן הפטרה - סט נ"ך

יניק וחכים ישראל יגר - ירושלים, קהילת קמניץ
ים במבחן תורה שבכתב בגמרא - ש"ס ובלכתך בד
 הבה"ח איתמר כהן - בני ברק, בית שמעיה

מים בחידת יוסיף דעת - תורה כארד 200 נח

ניק וחכים ורח אפרים ולוויק - מודיעין עילית, מאה שערים
הרב יצחק לבל - אלעד, אור יצחק
הרב שמואל הלל רונבלט - מודיעין עילית, עטרת שלמה

ים בחידת חידודי תורה - תורה כארד 100

הרב יהודה כץ - ירושלים
הרב יהודה וייטמן - ירושלים

ס בחידת כמונה בקופסא - תורה כארד 150 נ

יניק וחכים מאיר מנדלמן - בני ברק
הרב יעקב רוטמן - בית שמש
הרב אלעזר גולדברג - מודיעין עילית, הר"ץ

זוכים בהגרלת נבחנים קבועים - תורה כארד 100 נח

הרב בנימין הלפרין - פתח תקווה
הרב מנחם לאבין - בני ברק
הרב יהושע שוירץ - תל אביב - יפו
הרב חיים לוצקין - בית שמש, פרושים
הרב אברהם דוב טורצין - בית שמש, איילת השחר